

N:o 28.

Ank. till Riksd. Kansli den 16 April 1870, kl. 1 e. m.

*Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 1) Utlåtande (N:o 4),
i anledning af Herr A. Rundbäcks motion (N:o 22) om
förändrad plan för undervisningens meddelande vid ri-
kets elementarläroverk.*

I anförda motion, hvars innehåll närmare blifvit utveckladt i en af trycket utgifven och till Riksdagens medlemmar utdelad skrift om britersterna i elementarläroverkens nuvarande organisation jemte förslag till deras ändamålsenliga ombildning», har motionären, på skäl, som i det följande komma att, hvart i sin ordning, beröras, föreslagit den förändring af elementarläroverken i riket, »att undervisningens fördelning på olika bildningslinier vid dem framflyttas från andra till nedre sjette klassen, der den s. k. gymnasialafdelningen börjar; att läroverket dessförinnan i de fem lägsta klasserna hufvudsakligen må göra tjenst såsom en högre medborgerlig bildningsanstalt och först derefter på tvänne linier, den klassiska och reala, fungera såsom egentlig lärdomsskola eller högre elementarskola med speciel uppgift att förbereda för universitetet eller i allmänhet för högre vetenskapliga studier; samt att undervisningen i elementarläroverkets lägre och högre afdelning må ordnas med noggrant aktgifvande på hvardera afdelningens sålunda bestämda olika karakter och ändamål; äfvensom slutligen att de begge bildningslinierna i elementarläroverkets högre afdelning helt och hållet må åtskiljas och förläggas till olika läroverk.»

Bih. till Riksd. Prot. 1870. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 12 Häft. 1

Alltsedan elementarläroverket år 1856 erhöll den organisation, som det ännu väsendtligen bibehåller, hafva gång efter annan förslag till en förändrad anordning af undervisningen vid detsamma blifvit framställda, hvilka äfven haft till följd flera förändringar och jemkningar i dess inrättning och undervisningsordning. Att det missnöje, som framkallat dessa jemkningar, dock ej genom dem kunnat afväpnas, det synes i Utskottets tanke bevisa, att desamma, huru riktiga och nyttiga de än må hafva varit, likväl afsett blott mindre väsendtliga punkter, under det de lemnat de hufvudsakliga brister, som vidlåda elementarläroverket, orubbade. År åter denna uppfattning riktig, så måste det anses högeligen angeläget, att lagstiftningen genom en afgörande reform utan uppskof söker undanrödja dessa brister, på det elementarläroverket så fort som möjligt må erhålla en tidsenlig och tillfredsställande organisation och derigenom vinna den hittills alltför länge saknade förmånen att få arbeta i ro, hvilket för framgången af dess verksamhet är af största vikt.

De väsendtliga brister, som vidlåda elementarläroverket, kunna, enligt Utskottets åsigt, hufvudsakligen sammanfattas i följande punkter:

De båda bildningsliniernas parallela undervisning vid samma läroverk;

Det mångläseri i läroverkets lägre klasser, som är en följd af för många språks tidiga inträde i undervisningen; och

Saknaden af en avslutningspunkt på ett lägre stadium af läroverket, hvarifrån de, som ej vilja genomgå hela läroverket, kunna lemna detsamma med någonting helt och afslutadt af studier och insigter.

1:o. Hvad först angår *de båda liniernas parallela undervisning vid samma läroverk*, har följden häraf naturligen blifvit den, att den ena linien måst besvära och hämma den andras sjelfständiga och planmessiga verksamhet. Genom denna anordning måste nemligen för det första hvardera liniens lärokurser och undervisningsordning blifva i viss mån beroende af den andras, så att dels för hvarje gång, då ett nytt läroämne inträder på den ena linien, en motsvarande utvidgning af undervisningen måste ske på den andra, äfven om detta icke påkallas af hänsyn till den sednares eget intresse, dels också bestämmandet af lärokurserna särskildt i de ämnen, i hvilka undervisningen är gemensam, till viss grad måste blifva oberoende af hvardera liniens eget kraf. Vidare kan ej undvikas, att, så ofta de begge liniernas stridiga intressen med afseende på undervisningen icke kunna förlikas, den ena linien måste gifva vika för den andra, något som företrädesvis inträffar med reallinien, hvilken i allmänhet räknar vida färre lärjungar än den klassiska och derföre, vid uppkommen kollision mellan hennes och den sednares intressen, gemenligen får stå tillbaka. Vid granskning af läroverkens läseordning för sistlidet år har Utskottet sålunda funnit,

att realklasserna ofta förenas, allt eftersom omständigheterna föranleda, än med hvarandra och än med olika klasser på latinlinien. Att dessa omväxlingar, hvarigenom å ena sidan lärjungar på helt olika kunskapsståndpunkt sammanföras, medan å andra sidan kamratskapsbandet i afseende på sjelfva studierna försvagas och trefnaden i skolan för dem, som sålunda kastas fram och tillbaka och ej rätt veta hvart de höra, undergräfvades, måste ofördelaktigt inverka såväl på beskaffenheten af realisternas undervisning som på deras ambition, ligger för öppen dag, liksom att detta ej kan undgå att nedsätta realliniens anseende; och torde häri till någon del orsaken böra sökas, hvarför realliniens frekvens af lärjungar är så ringa i jämförelse med den klassiska liniens, om än hufvudsakliga anledningen dertill otvifvelaktigt ligger i de för akademiska grader och embetsexamina stadgade kompetensvilkor. Ännu en tredje icke ringa olägenhet af liniernas parallela undervisning är den, att de ordinarie lärarne ej räcka till för undervisningens bestridande, hvadan hjälp lärare icke sällan måste anställas, hvilka ofta ombytas och i allmänhet torde sakna ej blott nödig vana vid undervisning, utan kanske äfven erforderliga kunskaper. Sistlidet års vårtermin voro ej mindre än 80 dylika extra lärare anställde vid de fullständiga och femklassiga elementarläroverken.

Att få dessa olägenheter afhjelpna är derföre en allmän önskan hos både lärare och den tänkande allmänheten utom läroverket. Mot den utväg för detta ändamåls vinnande, som ofta förordats, nemligen att alltifrån undervisningens början helt och hållet skilja båda linierna och förlägga dem till hvar sina uteslutande klassiska eller uteslutande reala läroverk, resa sig emellertid så stora betänkligheter, att Utskottet icke anser sig kunna tillstyrka en dylik åtgärd. Sålunda skulle, andra olägenheter att förtiga, valfriheten mellan de begge linierna faktiskt blifva i betydlig grad inskränkt, med detsamma hvarje läroverk finge blott en bildningslinie, hvar till kommer, att de särskilda orterna otvifvelaktigt skulle anse sina intressen förnärmade, om ena linien vid deras läroverk helt och hållet upphäfdes.

Deremot anser Utskottet, att de öfverklagade olägenheterna af liniernas parallela undervisning kunna på bättre sätt väsendtligen undanröjas genom de åtgärder, motionären föreslagit, nemligen *att framflytta läsningen af latin och engelska språken från andra till tredje klassen; att derefter hålla undervisningen i tredje, fjerde och femte klasserna gemensam i alla ämnen utom i ett främmande språk; samt att slutiligen från sjette klassen helt och hållet skilja linierna och förlägga dem till olika läroverk.*

a) *Att läsningen af latin och engelska framflyttas ett år, derför tala de giltigaste pedagogiska grunder, nemligen att lärjungarne, som i nuvarande första klassen börja läsa tyska jemte modersmålet, icke böra redan*

i nästföljande klass eller efter blott ett år sysselsättas med ett nytt språk, latin eller engelska. Denna grundsats, att ej låta språken så hastigt efter hvarandra inträda i undervisningen, har ock intill helt nyligen hos oss varit erkänd, i det att, innan den förut varande första klassen vid läroverken indrogs, studiet af latin och engelska vidtog först i tredje klassen, d. v. s. två år efter det lärjungen börjat läsa tyska språket.

b) Om vidare *undervisningen i tredje, fjerde och femte klasserna blir gemensam i alla ämnen utom i ett främmande språk*, så medför detta en i det aldri närmaste fullständig förening af båda linierna och således de förutvarande svårigheternas undanrödjande till och med läroverkets femte klass. Visserligen utgör den föreslagna valfriheten, från och med tredje klassen, mellan latin och ett modernt språk en afvikelse eller ett undantag från den sammansmältning af båda linierna, som skulle upphäfvä alla olägenheterna af deras nuvarande parallela undervisning vid samma läroverk; men något mer än en afvikelse eller ett undantag är den ej heller. Skiljaktigheten emellan lärjungarnes studier i läroverkets fem första klasser blir nemligen härigenom inskränkt till ett minimum, som alls icke kan sägas konstituera hvad man under nuvarande förhållanden förstår med *tvänne bildningslinier*, ja! som knappast utgör något dermed jemförligt. Visserligen vore det enklare och beqvämare att utplåna äfven den skiljaktighet i studier, som förenämnda valfrihet medför, hvilket skulle kunna ske genom att antingen göra latin i klasserna III—V obligatoriskt för alla eller uppskjuta dess studium till gymnasialafdelningen på klassiska linien. Men liksom det skulle innebära en orimlighet att inskjuta latin såsom ett tvångsämne i realisternas lärokurs, likaså skulle det, i betraktande af latinets betydelse för hela det akademiska studiet och embetsexamina, utan tvifvel icke vara välbetänkt att förlägga dess läsning blott till elementarläroverkets högre klasser, i ty att härigenom de preliminära studierna vid universitetet skulle förlängas och de egentliga fakultetsstudiernas början fördröjas, hvilket af flera, lätt insedda skäl ingalunda är önskligt.

c) Hvad slutligen det yrkandet angår, *att från och med sjette klassen helt och hållet skilja linierna och förlägga dem till särskilda läroverk*, så påkallas äfven denna åtgärd af undervisningens eget intresse, men tillika af så viktiga ekonomiska skäl, att de ej kunna förbises. Realisternas ringa antal i gymnasialafdelningens klasser vållar ofta, såsom i det föregående är antydt, att de under många timmar, då de borde undervisas särskildt, förenas med lärjungar af olika kunskapsståndpunkt i andra klasser än på ena, än på andra linien, hvilket naturligtvis måste i hög grad skadligt inverka på sammanhanget och följdriktigheten i deras undervisning. Vid särskilda realgymnasier skulle deremot undervisningen, såsom befriad från trycket

af en formelt sidoordnad, men i verkligheten öfvermäktig klassisk linie, nödvändigt blifva bättre ordnad samt mera sorgfällig och grundlig. I fråga åter om den antydd vinsten i ekonomiskt hänseende af liniernas fullkomliga skilsmessa på gymnasialafdelningen, får Utskottet, med hänvisning till de bifogade tabellerna, erinra derom, att lärjungarnes antal på klassiska liniens gymnasialafdelning sista året utgjorde 2,254, men på reala liniens 370; att emedlertid för de sednares undervisning funnos 30 realgymnasier, men för de förras blott 28 latinalgymnasier; att sålunda i medeltal 80 lärjungar komme på hvarje gymnasialafdelning af sednare, men endast 12 på hvarje af förra slaget. Här af inses, att ett så stort antal realgymnasier är obehöfligt och att härigenom föranledes en högst betydlig, onödig kostnad. Tab. II visar också, att kostnaden för hvarje realgymnasists särskilda undervisning i realämnena vid vissa läroverk öfverstiger 1,000 och undantagsvis närmar sig 2,000 R:dr. Om man ej kan förneka, att häri ligger ett verkligt slöseri med landets tillgångar, så kan man ej heller bestrida befogenheten af det framställda yrkandet att helt och hållet skilja realliniens gymnasialafdelning från latinliniens och för realgymnasisternas undervisning använda särskilda realgymnasier blott till det antal, som det verkliga behovet kräfver.

Beträffande vidare verkställigheten af denna förändring, hyser Utskottet den åsigt, att vid de nuvarande, på båda linierna fullständiga elementarläroverken gymnasialafdelningen bör bibehållas såsom blott latinalgymnasium, och att deremot det behöfliga antalet realgymnasier inrättas såsom öfverbyggnader å vissa af de nuvarande femklassiga läroverken. En annan utväg kan visserligen ifrågasättas, nemligen att vid någon af de fullständiga läroverken indraga latinlinien på gymnasialafdelningen och i stället bibehålla denna afdelning på reallinien såsom realgymnasium; men då latinalgymnasisternas antal är och, så länge nuvarande vilkor för akademiska examina ega bestånd, fortfarande måste blifva ganska betydligt, samt då följaktligen hvarje ort, som eger förmånen af ett fullständigt läroverk, företrädesvis sätter värde på latinlinien, torde detta alternativ näppeligen böra väljas. — Hvad angår antalet af behöfliga realgymnasier, anser Utskottet *fem* böra blifva för behovet fullt tillräckliga, åtminstone så länge den maturitetsexamen på reallinien åtföljande kompetens icke utsträcker öfver sitt nuvarande mått. Med inberäkning af det realgymnasium, som redan finnes vid Westerviks blott på reallinien fullständiga elementarläroverk, skulle således blott 4 nya realgymnasier, hvardera med 3 lektorer, erfordras, af hvilka ett borde förläggas i norra, ett i södra och tvänne på passande orter i mellersta Sverige. Härigenom skulle således den ytterst

dryga kostnad, statsverket nu får vidkännas för realgymnasisternes undervisning vid 30 på reallinien fullständiga elementarläroverk, kunna inskränkas till afföning af 12 lektorer vid de 4 nya realgymnasierna. — Mot denna anordning att förlägga samtliga realgymnasisternas undervisning till några få särskilda läroverk, torde emellertid den invändning göras, att föräldrar, som nödgas sända sina barn till ett aflägsset realgymnasium, derigenom skola ådragas ökade kostnader; men i betraktande såväl af den vinst, denna anordning medför för statsverket, som af landets på sednare tider så betydligt förbättrade och i ytterligare utveckling stadda kommunikationsanstalter, förtjenar denna invändning så mycket mindre afseende, som en ej oväsentligt förbättrad undervisning väl får anses innebära full ersättning för den möjliga tillökningen i utgifter. De obemedlade seminarierne, hvilka äro mer än dubbelt så många som de n. v. realgymnasisterne, få nöja sig med ett helt ringa antal läroverk och nödgas därför till stor del underkasta sig långväga och kostsamma resor. För öfrigt måste ju äfven nu ett stort antal studerande, nemligen de, som från ett ofullständigt läroverk öfvergå till ett högre, underkasta sig att avsluta sina skolstudier å en annan, måhända aflägsen ort än den, der de börjat desamma. I detta afseende medför förändringen således hvarken någon nyhet eller obillighet.

Med afseende slutligen på den besparing i utgifter, som statsverket skulle vinna genom undervisningens ordnande på här föreslagna sätt, får Utskottet meddela följande: Den tid, hvarunder reallinien *från andra till och med femte klassen* bör hafva *särskild* undervisning, uppgår under nuvarande förhållanden vid samtliga läroverken till ungefär 3,100 timmar i veckan. Inskränktes åter realliniens särskilda undervisning till blott ett främmande språk under t. ex. 6 timmar i veckan i hvardera af klasserna III—V, så gör detta vid våra 50 fullständiga och femklassiga läroverk blott 900 timmar i veckan. Skilnaden, eller 2,200 timmar, motsvarande 73 adjunkters tjänstgöringstid à 30 timmar i veckan, visar alltså den besparing i lärarekrafter, som från andra till femte klassen vinnes. Antages nu adjunktslönen i medeltal till 2,000 R:dr, uppgår nämnda besparing i penningar till .....

	146,000 R:dr
--	--------------

Vidare uppgår *på gymnasialafdelningen* den tid, hvarunder realisterne böra hafva *särskild* undervisning, till ungefär 1,800 timmar i veckan. Antages nu, att denna undervisning till $\frac{2}{3}$ bestrides af lektorer med en medellön af 3,000 R:dr och en tjänstgöringstid i veckan af 20 timmar och till $\frac{1}{3}$ af adjunkter, så gör detta en kostnad af 220,000 Rdr. Enligt före-

---

Transport 146,000 R:dr

Transport 146,000 R:dr

nämnda förslag till realgymnasisternas undervisning skulle åter kostnaden för denna inskränkas till aflöning af 12 lektorer, eller 36,000 R:dr. Skilnaden, eller ..... 184,000 R:dr, utvisar alltså den besparing, som vinnes genom realgymnasisternas undervisning vid särskilda läroverk. Hela summan af statsverkets besparingar genom undervisningens ordnande på här föreslagna sätt uppgår således till ..... 330,000 R:dr.

2:o. Om man för det andra tager i betraktande klagomålet *öfver det mångläseri i de lägre klasserna, som i synnerhet beror deraf, att för många språk så tidigt inträda i undervisningen*, så kan, enligt Utskottets tanke, befogenheten af detta klagomål svårligen jäfvas. Enligt gällande undervisningsplan inträder på latinlinien tyska språket vid sidan af modersmålet i första, latin i andra, grekiska i fjerde och franska i femte klassen, samt på reallinien tyska jemte modersmålet i första, engelska i andra och franska i fjerde klassen. Redan under de fyra första skolåren måste således lärjungens svaga krafter ansträngas för inhemtande af tre främmande språk, hvartill särskildt för klassiska liniens lärjungar kommer ett ytterligare språk under femte året. Språkstudierna upptaga också i klasserna II—V på latinlinien 73 timmar och på reallinien 49 timmar af de 128 timmar i veckan, som undervisningstiden i dessa klasser omfattar. Detta hopande af språkstudier vid så tidig ålder är, enligt Utskottets tanke, i hög grad förderfligt. Den förvirring och sammanblandning, som de många olika språklärorna måste föranleda, när lärjungen ej hinner fast och säkert inhemta ett språks elementer, innan han skall börja med ett nytt, kan ej annat än väsendtligen både motverka den formela förståndsöfning, som språkstudiet eljest med rätta anses i synnerlig grad befrämja, och tillika förminska det praktiskt nyttiga resultat af språkstudiet, som ju äfvenledes afses och eftersträfvast i och med denna del af undervisningen. Och medan sålunda detta öfverdrifna språkstudium i läroverkens lägre klasser, med hänsyn såväl till själsförmögenheternas utveckling som ock beräknadt gagn för det praktiska lifvet, lemnar otillfredsställande frukter, inkräktar det, till stort men för deras medborgerliga bildning, som åt skolstudier kunna egna endast några få år, en alltför stor del af lärotiden på andra viktiga ämnens bekostnad. Men framför allt torde de skadliga verkningarne af det mångläseri, som i dessa för långt drifna språkstudier har sin egentliga rot, framträda i det alltför starka anlåtande af lärjungarnes ännu svaga krafter, hvilket hämmar deras såväl andliga som kroppsliga utveckling och

gifver sig tillkänna, hvad den förra angår, i en allmän kunskapernas lös-
lighet och tillämpningens osäkerhet samt, beträffande den sednare, åtmin-
stone hos de mindre begåfvade, i bristande spänstighet och styrka. Hvem
som häråt egnat någon längre tids uppmärksamhet måste hafva iakttagit,
hos en stor del af elementarläroverkets ungdom, jemte kroppslig svaghet
och brist på sinnets hurtighet, en slags andlig brådmogenhet i vissa afse-
enden, som just röjer sin osunda beskaffenhet i den vacklande hjälplöshet
att reda sig på egen hand, hvilken i andra fall framträder.

Då Utskottet följaktligen anser det vara af yttersta vigt, att under-
visningen, särskildt i de lägre klasserna, mera koncentreras, på det dels
för stor ansträngning af lärjungarnes krafter må undvikas, och dels deras
kunskaper må, inom ett mindre område, vinna större djup och fasthet,
tvekar Utskottet icke att instämma i motionärens yrkande, *att språkstudie-
erna i elementarläroverkets lägre afdelning inskränkas till tvänne främmande
språk* — nemligen från och med första klassen ett, för alla obligatoriskt,
levande språk samt från och med tredje klassen latin eller ett nytt lev-
vande språk — *och att läsningen af öfriga, i det fullständiga elementar-
läroverkets undervisningsplan ingående språk uppskjutes till gymnasial-
afdelningen.*

Den möjliga invändningen, att genom denna anordning de lärjungar,
som afgå från något stadium af elementarläroverkets lägre afdelning, be-
röfvas tillfälle att i skolan inhemta de första elementen af de språk, hvil-
kas läsning uppflyttas till gymnasialafdelningen, kan Utskottet, under hän-
visning till hvad ofvan är yttradt, så mycket mindre tillerkänna någon
vigt, som den härigenom möjliggjorda grundligare insigten i ett eller tvänne
språk måste dels medföra större praktiskt gagn eller bättre användbarhet
af det inhemtade, än de aldra första och dertill osäkert inlärdas begyn-
nelsegrunderna af flera språk förmå, dels också i allmänhet lägga en vida
säkrare grundval för språkbildningen, hvilken sätter lärjungen i stånd att
sedermera med större lätthet inhemta ett nytt språk, som han för något
sitt ändamål kan behöfva lära känna. Detta, hvad de lärjungar vidkom-
mer, som ej genomgå gymnasialafdelningen.

I öfrigt vill Utskottet, beträffande grekiskans och ett levande språks
uppflyttning till läroverkets öfre afdelning, anmärka, att grekiskan numera,
då lärjungarne på klassiska linien kunna från dess läsning dispenserat,
ju icke längre anses vara oundgängligen nödig för alla deras bildning,
som gå den s. k. lärda vägen, och att derföre dess läsning, som sålunda
erhållit karakteren af ett fackstudium, skäligen bör inträda först på ett
sednare stadium. Dertill må fogas den erinran, att i Norges skolor gre-
kiskan

kiskan läses blott tre år, hvaremot hon, enligt Utskottets förslag, skulle komma att läsas under fyra år, hvilken tid bör vara fullt tillräcklig för nödiga elementarkunskapers inhemtande i detta ämne. — I fråga åter om ett af de nu, redan på ett tidigare stadium inträdande lefvande språkens uppflyttning till gymnasialafdelningen, kan Utskottet dels åberopa hvad nyss yttrats om betydelsen för nya språkstudier af en god grundval för språkbildningen, som näppeligen kan läggas under de tidiga och samtidiga ansträngningarne för inhemtande af flera språks elementer, dels ock påminna derom, att intill 1856 intet lefvande språk, utom möjligen undantagsvis, inträdde i den lärda skolans undervisning förr än på gymnasium eller motsvarande skolafdelning, hvilket dock ej hindrade lärjungarne, som förut hunnit göra en grundligare bekantskap med ett främmande språk, att under gymnasiiåren i dem inhemta ganska goda insigter. I detta sammanhang torde Utskottet, som redan angifvit skälen, hvarför det ej ansett sig kunna tillstyrka latinläsningens uppskjutande till gymnasialafdelningen, böra erinra om, att i detta språks framflyttning från andra till tredje klassen så mycket mindre ligger någon betänkelig inskränkning af den för latinets studium nödiga tid, som det, enligt motionärens och Utskottets förslag, skulle komma att, under tre på hvarandra följande år, studeras utan intrång af nya, i undervisningen inträdande språk.

Särskildt får Utskottet erinra om, att med den anordning af språkstudierna, som Utskottet här framställt, en jemkning af lärokurserna måste följa, så att dessa såväl i de språk, hvilka härigenom få mindre, som i de andra ämnen, hvilka få ökad undervisningstid åt sig anslagen, bestämmas i förhållande till det förändrade antalet lärotimmar.

3:o. Med icke mindre skäl och ej mindre allmänt, än de förut omtalade bristerna i elementarläroverkets organisation, öfverklagas *saknaden af en afslutningspunkt på ett lägre stadium, hvarifrån de, som efter ett mindre antal års skolstudier, vilja utträda i det praktiska lifvet, kunna afgå med en, så vidt möjligt, hel och afslutad studiikurs* och således med en större behållning och praktisk användbarhet af det i skolan inhemtade. Elementarläroverket har, genom samhällsförhållandenas utveckling, numera fått en dubbel uppgift att fylla, nemligen dels att, såsom den förutvarande lärda skolan, förbereda till de akademiska studierna, och dels att tjena deras behof, som före utträdet i det praktiska lifvet önska vinna en högre allmänbildning än folkskolan är i stånd att meddela. I hvilken stor omfattning elementarläroverkets tjänst tages i anspråk för detta sednare ända-

mål, framgår tydligt ur skolstatistikens siffror. Man skulle kunna sluta dertill redan från det stora och alltjemt tillväxande antalet af lärjungar vid elementarläroverken. Att detta, som år 1864 utgjorde 11,589, men sistlidet år växt till 13,975 eller med omkring 20 procent, ej kan, ens till större delen, bestå af blifvande akademiska medborgare och embetsaspiranter, är redan vid första anblicken klart. Ännu tydligare framträder dock detta, om man betraktar förhållandena närmare och ger akt på antalet af dem, som på olika stadier afgå ifrån läroverket. Af tab. I inhämtas sålunda, att, under åren 1864—1869, de lärjungar, som från läroverket afgått,

	<i>före VI klassen</i>	<i>före afgangsexamen</i>
i medeltal utgjort		
på <i>klassiska linien</i>	58,5 proc.	82 proc.
» <i>reallinien</i>	83 »	94,5 »
» <i>begge linierna</i>	68 »	86,5 »

af hela det antal, som i tredje klassen inträdt på de respektiva linierna. Mer än $\frac{2}{3}$ af dem, som inträda på de båda linierna, afgå således före sjette klassen och nära $\frac{1}{10}$ före lärotidens slut. Särdeles i ögonen fallande är den starka afgangsen från reallinien, der till slut endast 5 $\frac{1}{2}$ procent återstå af dem, som inträdt på denna linie. På klassiska linien synes visserligen förhållandet ställa sig annorlunda, om man endast jemför de afgåendes antal med dem, som på denna linie inträdt; men om man gifver akt derpå, att latinlinien upptager ej mindre än 73 procent, reallinien deremot blott 27 proc. af samtliga studerande från tredje klassen, så inses lätt, att i sjelfva verket ett vida större antal lärjungar, före lärotidens slut, afgår från den klassiska än från den reala linien.

Det kan ej bestridas, att dessa siffror oförtydligt ådagalägga, att elementarläroverket faktiskt icke är, såsom mången möjligen torde föreställa sig, nästan uteslutande eller åtminstone i öfvervägande grad, en förskola för danande af akademiska medborgare eller blifvande embetsmän, utan att det numera fått till en väsendtlig uppgift att meddela en för öfrige medborgare i yrkeslifvets skilda grenar lämpad, högre allmänbildning, sådan vår tid mer och mer fordrar den. Om det vidare ej lär nekast, att det behof af en till allt vidare och vidare kretsar spridd allmänbildning, som af flera samverkande orsaker framkallats, och som särskildt, genom de nyare reformerna i vårt samhällsskick, vunnit ökad styrka, bör af samhället i största möjliga mån tillgodoses; och om det dessutom ej torde kunna ifrågasättas att för detta ändamål inrätta nya, särskilda bildningsanstalter, så ser Utskottet häri en afgörande grund att instämma i motionärens yrkande om en sådan förändring af elementarläroverkens or-

ganisation, hvarigenom de kunna sättas i stånd att på ett mera tillfredsställande sätt fylla den nya uppgift, som en i alla afseenden glädjande utveckling af samhällsförhållandena dem förelagt, utan att därför deras förmåga att behörigt verka för sitt mera särskilda ändamål, såsom förskolor för universitetet och embetsmannabildningen, lider något afbräck.

För att uppnå detta syftemål anser Utskottet, i likhet med motionären, undervisningen i elementarläroverkets lägre afdelning böra så ordnas, att den hufvudsakligen afser den högre allmänbildningen, hvilket åter förutsätter den inskränkning af språkstudierna, som i det föregående är närmare angifven. De lärjungar, som efter några år nödgas afbryta skolgången, skola sålunda kunna förvärfva ett, visserligen inom ett mindre omfattande område begränsadt, men deremot mera helt och sammanhängande kunskapsmått, som tillika för det praktiska lifvets behof blifver mera användbart. Tidpunkten för denna afslutning efter femte klassen skulle också, särdeles lämpligt, i allmänhet sammanfalla med konfirmationsåldern, då just öfvergången från skolan till en praktisk verksamhet vanligen inträffar för dem, som ej söka elementarläroverket för att förberedas till universitetet eller högre fackskolor. Då på detta sätt undervisningen i elementarläroverkets fem första klasser blefve för samtliga lärjungarne i det närmaste gemensam, kan Utskottet följaktligen med motionären med allt skäl förorda, *att den afdelning af läroverket, som omfattar dessa klasser, ordnas såsom ett helt för sig, med så vidt möjligt afslutade kurser.*

Dertill anser sig Utskottet böra ytterligare foga det förslag, *att undervisningen i denna afdelning afslutas med en särskild afgangspröfning.* Utskottet hyser nemligen den åsigt, att en sådan examen och ett derpå grundadt vitsord om de insigter och den andliga mogenhet, som i förhållande till vår tids fordringar aktas nödiga för en hvar, hvilken träder ut ur skolan med en social ställning i sigte, som något höjer sig öfver mängdens, skulle vara i hög grad egnade att bibringa såväl lärjungarne som deras målsmän en högre uppfattning af denna allmänbildningsskola och sporra de förre att söka genomgå och med heder afsluta hela den så begränsade lärokursen. Samma förfogande skulle säkerligen äfven deruti visa sitt gagn, att det vid en lämplig tidpunkt framkallade ett allvarligt öfvervägande, å såväl målsmäns som lärjungars sida, af frågan om de sedanares framtida verksamhet, hvarigenom mången, som saknar anlag eller böjelse för mera vidtgående studier, skulle föranledas att i rätt tid afsluta sin skolgång och derigenom blifva i bättre tillfälle att utbilda sig till en i yrkeslifvet nyttigt verksam samhällsmedlem.

Att elementarläroverkets mera speciela ändamål, att utgöra förskola för universitetet, alls icke skulle motverkas genom denna undervisningens

anordning i de lägre klasserna och vissa läroämnens framflyttning till gymnasialafdelningen, tror sig Utskottet i det föregående hafva visat. Och under denna förutsättning kan Utskottet så mycket mera lägga vikt på den stora betydelsen, i politiskt och socialt hänseende, af ett undervisningssystem, som erbjuder en för alla samhällsklasser, så långt undervisningens eget kraf det medgifver, *gemensam* högre skolbildning. Gemensam uppfostran och undervisning under de yngre åren måste nemligen mellan yrkesmannen, vetenskapsidkaren och embetsmannen medföra flera andliga beröringspunkter samt en gemensamhet i åskådnings- och tänkesätt, som utom skolan otvifvelaktigt skola kraftigt medverka att fylla klyftan och förmedla öfvergången mellan samhällets skilda klasser, mellan olika sträfvan- den och intressen i både det enskilda och offentliga lifvet.

Slutligen har Utskottet i den öfverraskande starka afgangen från reallinien, hvarigenom hon nära nog upplöses före slutet, funnit en giltig anledning att undersöka, huruvida reallinien rätteligen bör bibehålla sin nuvarande utsträckning. Då, såsom tab. I utvisar, lärjungeantalet i sjunde klassens öfre afdelning å denna linie sistlidet år uppgick till blott 47 och i närmaste afdelning till endast 79, synes detta ådagalägga, att den med sin nuvarande utsträckning ej är efter det verkliga behovet afpassad. Också är det naturligt, då denna linie för sina lärjungar öppnar utsigt till endast ett mindre antal underordnade, offentliga befattningar, att endast få skola finna skäl att, för vinnande af en så begränsad kompetens, genomgå hela reallinien, de öfriga lemna henne vanligen redan före gymnasialafdelningens början, eller sednast efter att hafva genomgått sjetten klassen, då de kunna vinna inträde vid krigsskolan. Under sådana förhållanden anser Utskottet denna linie böra förkortas med två eller minst ett år, helst som de lärjungar, hvilka sju år begagna undervisningen på denna linie, väl torde utan någon olägenhet kunna tillerkännas samma kompetens till underordnade befattningar, som nu är beroende af en nioårig kurs. Liniernas hitills varande förbindelse har emellertid utgjort ett hinder för realliniens afkortning, men detta undanrödjes, om på gymnasialafdelningen, såsom Utskottet förut tillstyrkt, linierna åtskiljas. Utskottet anser sig därför böra förorda, att *realliniens lärokurs på gymnasialafdelningen inskränkes till två eller högst tre ettåriga klasser.*

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får Utskottet, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med motionären, föreslå,

A) att undervisningen vid rikets elementarläroverk måtte ordnas i enlighet med följande grundsatser:

1:o att studiet af främmande språk i elementarläroverkets fem första klasser inskränkes derhän, att blott tvänne sådana i dem läsas,

nemligen från första klassen ett lefvande språk, som bör vara obligatoriskt för alla, och från tredje klassen derjemte latin på den klassiska och ett nytt lefvande språk på den reala linien; samt att studiet af öfriga främmande språk uppskjutes till gymnasialafdelningen.

2:o Att i sammanhang härmed lärokurserna, såväl i sin helhet som för hvarje klass, bestämmas i passande förhållande till den tid, hvarje läroämne får åt sig anslagen.

3:o Att, sedan undervisningen i elementarläroverkets fem första klasser sålunda kan blifva för begge linierna gemensam i alla ämnen, utom i ett främmande språk, densamma så ordnas, att hela lärokursen för dessa klasser kommer att utgöra ett, så vidt möjligt, afslutadt helt.

4:o Att efter slutad lärokurs i femte klassen särskild afgangspröfning med lärjungarne anställes, och att det dervid afgifna betyget berättigar lärjunge, som blifvit godkänd i alla ämnen, till inträde på vederbörande bildningslinies gymnasialafdelning.

5:o Att de begge bildningslinierna på gymnasialafdelningen, eller från och med sjette klassen, i den mån förhållandena medgifva, helt och hållet åtskiljas och förläggas till olika läroverk.

6:o Att, i sammanhang härmed, lärokursen för reala linien på gymnasialafdelningen inskränkes till tvänne eller högst trenne ett-åriga klasser.

samt, i fall Riksdagen godkänner hvad sålunda blifvit föreslaget,
B) att Riksdagen må i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t tücktes vidtagna nödiga åtgärder för undervisningens ordnande vid rikets elementarläroverk i öfverensstämmelse med förenämnda allmänna grundsatser.

Stockholm den 16 April 1870.

På Utskottets vägnar:

A. Rundbäck.

R e s e r v a t i o n e r :

Af Herr *G. v. Geijer*: Af mest framstående vigt har, under öfverläggningarne, synts mig vara frågan om skoltidens nedsättande från 9-årig till 8- eller 7-årig kurs. Utskottet har endast velat föreslå denna åtgärds vidtagande för reala linien. Jag har härutinnan ej delat majoritetens mening, utan föreställer mig att, utan nämndvärd rubbning af nuvarande grunder, kursen för klassiska linien likaledes kunde och borde afslutas åtminstone ett år tidigare än nu. Men än vidare har jag ej, i likhet med hvad Utskottet förmenat, kunnat anse att denna åsyftade minskning i tiden för skolgången skulle tillvägabringas endast genom borttagande af skolans öfversta årsklass och kunskapsfordringarnes nedsättande i förhållande härtill — utan har jag dervid hyst den förmening att, då skoltiden nedsattes från 9 till 8 år, skulle i sammanhang dermed den vid svenska elementarläroverken antagligen allt för långa ferietiden nedsättas från 16 till 10 veckor, och undervisningstiden sålunda ökas från 36 till 42 veckor om året, hvarigenom en 8-årig skolgång komme att gifva ynglingen något mera verklig undervisning än hvad som meddelas under skolans nuvarande 9 läsår.

Härigenom skulle ej fordringarne behöfva nedsättas så mycket som egentligen motsvarar ett års afkortning i skoltid.

På dessa anförda grunder får jag reservera mig mot Utskottets betänkande i 6:te punkten, och föreslå att följande lydelse må åt densamma gifvas:

»att i sammanhang härmed lärokurserna å gymnasialafdelningarne må inskränkas till högst 3:ne ettåriga klasser, och att i förening härmed elementarläroverkens årliga jul- och sommarferier må nedsättas från 16 till högst 10 veckor; samt, i fall Riksdagen godkänner hvad som blifvit föreslaget,

b) att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det undervisningen vid elementarläroverken i riket måtte ordnas i öfverensstämmelse med förenämnda allmänna grundsatser»;

af Herr *H. A. Witt*: »Då Utskottet föreslagit, att de begge skilda bildningslinierna uti de fem nedersta klasserna skola förenas till en enda, med det undantag, att valfrihet emellan latinet och ett modernt språk inträder med tredje klassen, hade det, enligt min tanke, varit förmånligare både för undervisningens enhet och språkstudiernas grundlighet, om latinet, i stället

för tyskan, bildat den gemensamma grundvalen för dessa och studiet af detsamma inom denna lägre afdelning af läroverket intagit det omfång, som kan anses erforderligt för en klar uppfattning af de allmänna grammatikaliska begreppen och en säkrare och snabbare fortgång i studiet af så väl modersmålet, som främmande språk. En sådan åsigt synes äfven hafva föresväfvat motionären, då han pag. 50 af sin broschyr om elementarläroverkens nuvarande organisation yttrar: »Dessutom är det en känd sak att latinet mer än något annat främmande språk behöfver att studeras i god tid, om det skall blifva grundligare lärdt, och att *en tidig underbyggnad deri är ett ypperligt hjälpmedel för en snabbare fortkomst i andra språk*». Då emellertid ett sådant förslag i närvarande stund icke skulle hafva synnerlig utsigt till ett allmännare bifall, har jag endast ansett mig böra uttala min oförgrifliga mening i denna fråga.

Skulle Utskottets förslag vinna bifall, så torde en så väsendtlig omarbetning af skolstadgan komma att ega rum, att det synes mig vara skäl att i sammanhang dermed ytterligare vidtaga vissa förändringar, hvilka, enligt min öfvertygelse, skulle kraftigt bidra att förekomma den så mycket öfverklagade öfveranstängningen vid läroverken. Jag räknar hit: inskränkning af feriernas längd i sammanhang med minskning af den dagliga arbetstiden samt ämnenas fördelning i de lägre klasserna på ett färre antal lärare, och får i öfverensstämmelse härmed föreslå:

att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla:

- 1:o att Kongl. Maj:t täcktes tillse, huruvida icke läseterminerna, utan någon inskränkning i den för lärare och lärjungar nödiga sommarhvilan, skulle kunna förlängas i den mån, som är erforderlig för att i den för hvarje vecka föreskrifna undervisningstiden äfven kunna inrymma de så kallade öfningstimmarne; samt
- 2:o att fördelningen af läroämnena i skolans 4 nedersta klasser på olika lärare än ytterligare inskränkes.»

Tab

A n t a

	Vid rikets samtliga elementarläroverk och pedagogier.			Å <i>begge linierna.</i>							
	Summa.	Klassiska linien.	Reala linien.	III kl.	IV kl.	V ¹ kl.	V ² kl.	VI ¹ kl.	VI ² kl.	VI ¹ kl.	VII ² kl.
År 1864	44,589	4,529	4,971	2,117	—	—	—	547	—	—	9
» 1865	42,444	5,152	2,154	2,313	—	—	—	635	—	—	248
» 1866	42,844	5,592	2,221	2,371	—	—	—	653	—	—	302
» 1867	43,102	6,184	2,130	2,371	—	—	—	737	—	—	339
» 1868	43,556	6,499	2,151	2,225	—	—	—	907	—	—	413
» 1869	43,975	6,899	2,218	2,232	1,688	1,382	1,184	867	779	530	458

Med huru många procent lärjungeantalet vid

	Å <i>begge linierna.</i>							
	uti	IV	V ¹	V ²	VI ¹	VI ²	VII ¹	VII ²
År 1864	—	—	—	—	74 %	—	—	95 %
» 1865	—	—	—	—	73 »	—	—	90 »
» 1866	—	—	—	—	72 »	—	—	87 »
» 1867	—	—	—	—	69 »	—	—	86 »
» 1868	—	—	—	—	60 »	—	—	84 »
» 1869	—	24 %	38 %	47 %	64 »	65 %	76 %	80 »
I medeltal under alla 6 åren	—	—	—	—	68 »	—	—	86,5 »

I.

L ä r j u n g a r.

Å klassiska linien.								Å reala linien.							
III	IV	V ¹	V ²	VI ¹	VI ²	VII ¹	VII ²	III	IV	V ¹	V ²	VI ¹	VI ²	VII ¹	VII ²
4,349	—	—	—	404	—	—	83	768	—	—	—	443	—	—	16
4,352	—	—	—	475	—	—	240	964	—	—	—	460	—	—	38
4,393	—	—	—	527	—	—	242	978	—	—	—	426	—	—	60
4,440	—	—	—	582	—	—	274	934	—	—	—	455	—	—	68
4,430	—	—	—	757	—	—	346	795	—	—	—	450	—	—	67
4,399	4,203	4,073	962	745	657	454	444	833	485	309	249	422	422	79	47

iniernas början (i tredje klassen) sjunkit.

Å klassiska linien.								Å reala linien.							
uti	IV	V ¹	V ²	VI ¹	VI ²	VII ¹	VII ²	uti	IV	V ¹	V ²	VI ¹	VI ²	VII ¹	VII ²
—	—	—	—	0 %	—	—	94 %	—	—	—	—	84 %	—	—	98 %
—	—	—	—	5 »	—	—	84 »	—	—	—	—	83 »	—	—	96 »
—	—	—	—	62 »	—	—	83 »	—	—	—	—	87 »	—	—	94 »
—	—	—	—	0 »	—	—	84 »	—	—	—	—	83 »	—	—	93 »
—	—	—	—	47 »	—	—	77 »	—	—	—	—	84 »	—	—	92 »
—	14 %	23 %	30 %	7 »	53 %	67 %	74 »	—	44 %	63 %	74 %	85 »	85 %	94 %	94 »
—	—	—	—	58,5 »	—	—	82 »	—	—	—	—	83 »	—	—	94,5 »

Tab.

År 1869.	A n t a l.			Ordinarie aflöningsstat.	Antal lär- jungar.	Kostnad för hvar lärjunges under- visning.	Antal realister	Antal timmar särskilda under- visning	Kost- naden för hvar särskilda under- visning
	Rektor och Lektorer.	Adjunk- ter.	Extra lärare.						
Fullständiga ele- mentarläroverk.									
Upsala	8	46	3	53,700	510	406	18	?	?
Gefle	8	9	1	48,075,88	309	456	14	39	448
Hudiksvall	5	7	—	28,050	444	499	2	47	4,275
Linköping	8	44	4	50,388,40	484	404	8	64	4,200
Norrköping	6	40	3	29,800	330	90	13	58	669
Skara	8	45	2	49,237,28	474	404	18	?	?
Wenersborg	6	40	—	31,300	271	446	17	41	362
Strengnäs	8	7	—	44,040,98	450	293	7	27	579
Örebro	8	46	3	50,550	569	88	29	108	560
Nyköping	6	8	—	26,800	466	462	8	32	600
Westerås	8	40	2	48,800	328	449	9	59	
Falun	6	41	1	38,800	474	82	4	33	4,237
Wexiö	8	42	3	45,307	442	403	10	44	465
Jönköping	6	43	6	35,553	502	71	13	48	555
Lund	8	45	6	52,300	520	400	10	34	510
Malmö	6	44	3	39,758	445	96	14	46	493
Carlskrona	6	40	2	33,800	279	421	22	45	307
Christianstad	6	40	4	32,300	333	97	9	47	
Helsingborg	5	7	2	25,400	479	443	9	36	600
Göteborg	8	45	2	53,950	518	404	27	?	?
Halmstad	5	7	4	24,800	220	413	7	42	900
Calmar	8	44	1	49,748,45	448	444	4	20	750
Carlstad	8	9	1	51,039,90	330	455	12	55	687
Hernösand	7	7	2	39,237,92	490	207	7	35	750
Östersund	6	8	—	34,200	170	184	3	?	?
Umeå	6	8	1	34,550	229	451	6	38	950
Wisby	5	40	1	43,491,70	234	490	13	39	450
Sthlms Gymnasium	8	—	4	24,950	464	455	32	80	375
Nya elementarskolan	8	44	1	43,450	300	444	?	?	?
Westervik	3	7	1	20,600	448	439	22	68	464
Luleå	3	7	—	45,900	74	245	3	38	4,900
Summa	205	347	63	1,496,578,51	9,898				

II.

Femklassiga elementar- läroverk.	A n t a l.		Ordinarie afflöningsstat.	Antal lärjungar.	Kostnad för hvar lär- junges undervisning.	Treklassiga elementar- läroverk.	Rektor och Kolleger.	Ordinarie afflöningsstat.	Antal lärjungar.	Kostnad för hvar lärjunge.
	Rektor och Kolleger	Extra lärare.								
Norrtelje. . . .	6	—	10,350	74	140	Söderhamu. . .	3	5,050	51	99
Enköping . . .	6	—	9,350	68	138	Nöderköping . .	3	6,058,99	60	104
Eksjö	6	4	12,350	105	118	Wadstena . . .	3	8,050	52	155
Mariestad . . .	6	—	10,850	89	122	Wimmerby . . .	3	8,057,30	27	298
Borås	6	4	13,350	88	152	Alingsås	3	9,050	53	171
Lidköping . . .	6	4	11,850	91	130	Sköfde	3	5,050	81	62
Eskilstuna . . .	6	4	11,153,33	105	106	Askersund . . .	3	5,550	44	126
Arboga	6	—	8,850	95	93	Sala	3	8,050	43	187
Ystad	6	—	13,850	131	106	Göteborg	3	5,050	53	95
Carlshamn . . .	6	—	11,350	98	116	Warberg	3	8,050	46	175
Landskrona . .	6	4	10,357,42	88	118	Oscarshamn . .	3	6,050	57	106
Uddevalla . . .	6	4	9,850	118	83	Åmål	3	7,550	63	120
Göteborg	6	4	9,350	126	74	Filipstad	3	6,050	42	144
Christinehamn .	6	4	9,350	69	134	Arvika	3	5,550	54	103
Sundsvall . . .	6	4	11,850	140	85	Haparanda . . .	4	9,550	43	222
Piteå	4	—	11,075	65	186	Skellefteå . . .	3	5,050	32	158
Clara	8	4	13,500	245	55	Summa	49	107,816,29	804	
Maria	8	2	17,475	232	75					
Jacob	7	1	14,475	236	61					
Katarina	8	4	15,998,45	332	48					
Summa	125	17	236,584,20	2,595						

Tab.
Vårtermi-
Antal lärjungar

Fullständiga elemen- tarläroverk.	I.	II.	III.		IV.		V.		kl.	r.		
			kl.	r.	kl.	r.	1.				2.	
							kl.	r.			kl.	r.
Upsala	52	60	57	6	52	3	56	3	51	7		
Gefle	49	48	38	14	28	16	26	6	30	7		
Hudiksvall	23	22	14	6	16	2	13	2	13	3		
Linköping	28	45	46	10	56	2	69	5	46	5		
Norrköping	33	73	23	20	32	15	30	11	21	5		
Skara	19	48	36	7	46	5	65	4	43	8		
Wenersborg	21	38	30	13	32	15	14	8	20	7		
Strengnäs	11	21	15	5	14	6	14	5	22	0		
Örebro	48	66	48	33	42	33	48	21	53	7		
Nyköping	17	25	24	5	14	7	14	6	10	1		
Westerås	14	42	37	4	54	5	36	2	39	5		
Falun	32	44	26	17	35	5	28	10	20	2		
Wexiö	28	56	66	3	41	2	64	5	50	4		
Jönköping	49	60	88	9	82	21	48	6	48	12		
Lund	34	50	53	11	55	13	60	11	66	10		
Malmö	41	58	49	30	38	18	48	11	28	8		
Carlskrona	21	52	24	22	22	25	10	12	18	11		
Christianstad	17	61	42	11	41	6	32	12	20	0		
Helsingborg	13	9	15	11	40	15	15	19	16	8		
Göteborg	42	69	36	34	45	24	39	27	48	18		
Halmstad	34	35	25	12	32	5	24	4	19	1		
Calmar	56	35	46	9	72	9	45	6	38	7		
Carlstad	23	36	38	9	27	17	38	12	34	5		
Hernösand	17	27	18	2	24	0	13	4	22	1		
Östersund	28	19	35	10	23	8	10	1	10	1		
Umeå	20	33	20	5	18	1	24	4	15	4		
Wisby	34	49	26	25	18	10	16	1	4	8		
Gymnasium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Summa	744	1,181	976	343	969	288	899	217	804	154		
På reallinien fullst.												
Westervik	12	29	10	20	15	8	10	8	4	10		
Luleå	6	12	17	1	9	0	8	0	6	4		
Summa	18	41	27	21	24	8	18	8	10	14		

III.
 nen 1869.
 vid rikets

VI.				VII.				Summa i I & II.	S:a på kl. I.	S:a på r. I.	Summa Summarum.
1. kl.	r.	2. kl.	r.	1. kl.	r.	2. kl.	r.				
39	5	37	3	40	9	29	4	412	364	37	510
19	6	41	5	20	3	13	0	67	485	57	309
42	1	8	4	3	0	2	0	45	81	45	141
72	2	45	3	21	2	26	1	73	384	30	484
46	4	49	4	12	2	7	3	106	160	64	330
50	4	60	9	37	2	28	3	67	365	42	474
22	5	16	5	8	3	10	4	59	452	60	271
42	0	10	3	2	3	6	4	32	95	23	450
45	8	36	8	42	9	18	4	144	332	423	569
42	2	10	4	5	2	8	3	42	97	27	466
21	4	17	5	24	2	19	4	56	247	25	328
44	0	9	2	13	0	15	2	76	460	38	474
41	3	32	7	20	0	20	0	84	334	24	442
34	7	29	3	49	2	17	1	79	362	61	502
38	2	56	8	32	0	21	0	84	384	55	520
20	5	19	3	45	4	18	2	99	235	84	415
47	12	13	7	5	3	5	0	73	144	92	279
32	5	47	2	45	4	18	1	78	217	38	333
45	4	5	4	9	5	10	2	22	95	62	179
44	44	32	3	48	4	46	6	111	277	430	518
7	4	9	2	4	3	2	4	69	422	29	220
46	4	34	2	14	0	30	4	91	322	35	448
26	2	25	8	43	2	15	0	59	216	55	330
15	4	20	2	9	4	11	0	44	432	44	490
8	4	6	4	8	4	0	0	47	400	23	170
29	3	26	2	14	4	13	0	53	456	20	229
42	5	9	4	4	3	5	4	83	94	57	234
29	13	43	13	28	6	29	0	—	129	32	464
744	444	650	447	454	76	414	38	4,925	5,902	4,349	9,176
0	6	0	4	0	3	0	9	44	39	68	448
4	2	7	4	0	0	0	0	48	48	8	74
4	8	7	5	0	3	0	9	59	87	76	222

Tab.
Vårtermi-

Femklassiga läroverk.	I.		II.		III.		IV.		V.				S:a i		S:a på	S:a på	Summa
	kl.	r.	kl.	r.	kl.	r.	kl.	r.	1.	2.	kl.	r.	I.	II.	kl. I.	r. I.	S:arum.
Norrtelje	22	20	7	3	7	5	5	4	0	1			42	19	13		74
Enköping	13	40	14	2	40	4	40	0	8	0			23	42	3		68
Eksjö	24	25	10	9	9	6	12	9	4	0			46	35	24		105
Mariestad	22	13	9	5	14	1	12	1	7	5			35	42	12		89
Borås	26	16	11	8	7	3	5	4	6	2			42	29	17		88
Lidköping	29	20	3	14	4	8	4	4	4	1			49	45	27		94
Eskilstuna	48	27	3	12	2	3	4	0	3	3			75	42	18		105
Arboga	21	21	12	10	6	9	5	5	5	1			42	28	25		95
Ystad	32	26	10	17	15	8	7	5	8	3			58	40	33		134
Carlshamn	21	15	17	10	10	6	5	5	8	1			36	40	22		98
Landskrona	11	25	5	16	7	8	7	5	3	1			36	22	30		88
Uddevalle	28	35	16	12	4	8	8	2	5	0			63	33	22		148
Göteborg	43	36	4	18	4	13	2	1	0	5			79	40	27		126
Christinehamn	10	48	12	4	7	8	5	1	4	0			28	28	13		69
Sundsvall	39	31	12	15	9	12	7	0	13	2			70	41	29		140
Piteå	13	26	6	6	3	2	1	1	6	1			39	16	10		65
Clara	42	51	24	26	26	23	21	6	20	6			93	91	61		245
Maria	44	54	17	39	16	21	14	10	19	1			95	66	71		232
Jakob	52	70	16	40	13	19	5	40	5	6			122	39	75		236
Katarina	49	87	28	46	37	25	17	11	20	12			136	102	94		332
Summa	583	626	236	312	210	189	156	84	148	51			1,209	750	636		2,595

en 1869.

Treklassiga läroverk.	I.	II.	III.		Summa i		Summa S:arum.
			kl.	r.	I.	II.	
Söderhamn	45	44	44	44	29	51	
Söderköping	20	18	5	17	38	60	
Wadstena	15	13	9	15	28	52	
Wimmerby	4	8	45	0	12	27	
Alingsås	18	45	4	16	33	53	
Sköfde	21	27	47	16	48	81	
Askersund	24	45	0	8	36	44	
Sala	45	42	8	8	27	43	
Göteborg	26	42	0	45	38	53	
Warberg	7	47	8	44	24	46	
Oscarshamn	25	44	12	6	39	57	
Åmål	47	24	19	3	41	63	
Filipstad	40	12	44	9	22	42	
Arvika	44	45	19	9	26	54	
Haparanda	13	42	12	6	25	43	
Skellefteå	7	44	10	4	48	32	
Summa	245	239	460	457	484	801	

Pedagogier.	
Öregrund	8
Hjo	38
Falköping	40
Ulricehamn	6
Södertelje	34
Mariefred	48
Köping	36
Nora	35
Hedemora	28
Lindesberg	28
Säter	13
Avesta	12
Grenna	30
Engelholm	60
Cimbrishamn	44
Kongelf	34
Kongsbacka	47
Falkenberg	48
Laholm	34
Mönsterås	47
Borgholm	29
Summa	570

Tvåklassiga läroverk.	Summa.		
	I.	II.	Summa.
Wernamo	24	23	44
Sölvesborg	43	44	24
Ronneby	44	29	40
Trelleborg	48	20	38
Strömstad	45	47	32
Marstrand	7	21	28
Örnsköldsvik	44	42	23
Nicolai	46	8	24
Hedvig Eleonora	40	8	48
Adolf Fredrik	44	8	22
Summa	436	457	293

Enklassigt läroverk.	I.	II.	Summa.
Skeninge	18	—	—